

Valsts policija

RĪGAS REĢIONA PĀRVALDE

Gaujas iela 15, Rīga, LV-1026, tālr. 67219714, 67219715, e-pasts kanc@riga.vp.gov.lv

Rīgā

19.07.2021. Nr. 20/10-346018

Latvijas Republikas
tiesībsargam

J.Jansonam

tiesibsargs@tiesibsargs.lv

*Par Tiesībsarga biroja
rekomendāciju izpildi*

2021.gada 28.jūnijā Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldē saņemta Tiesībsarga vēstule 1-5/134 par Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juridiskā padomnieka J.Siļčenko un Prevencijas daļas konsultantes sociālos jautājumos V.Sproģes-Saksones vizīti Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) Kārtības policijas pārvaldes Īslaicīgās aizturēšanas birojā (turpmāk – Birojs) 2021.gada 19.maijā un pārbaudē konstatētajiem trūkumiem, kas apkopoti rekomendāciju veidā.

Pārvalde ir izvērtējusi Tiesībsarga vēstulē norādīto, un par Birojā veiktajām darbībām informē iesniegto rekomendāciju secībā.

1. Savlaicīgi aktualizēt publiskojamo informāciju par normatīvajiem aktiem, kuri reglamentē vai ietekmē ĪAB darbību un personas tiesības.

Publiskojamā informācija par normatīvajiem aktiem, kas reglamentē vai ietekmē Biroja darbību un personas tiesības Biroja pirmā stāva posteņa informatīvajā stendā ir aktualizēta.

2. Veikt nepieciešamos pasākumus, lai ĪAB amatpersonas pievērstu pienācīgu uzmanību, katras ievietotās personas veselības stāvoklim un informēšanai par personas tiesībām, kā arī pārliecināties, ka aizturētais saprot savas tiesības.

Birojā diennakts maiņu režīmā tiek nodarbināts viens sertificēts medicīnas darbinieks, kas apseko un izjautā katru Birojā ievietojamo personu par veselības stāvokli. Situācija, ka medicīnas darbinieks nevar veikt personas apsekošanu, uzskatāma par izņēmuma gadījumu, kurš attiecīgi tiek fiksēts medicīnas žurnālā, piem., persona ir agresīva, pretojas, neatbild uz medicīnas darbinieka jautājumiem, u.tml. Birojā nav iespējama situācija, ka šādu īpašu apstākļu neesamības gadījumā personai netiek veikta medicīniskā apsekošana.

Vēršam uzmanību, ka Valsts policijas Īslaicīgās aizturēšanas vietas nav ārstniecības iestādes. Saskaņā ar Aizturēto personu turēšanas kārtības likuma 3.panta

septīto daļu “Pirms ievietošanas kamerā aizturēto iztaujā par veselības stāvokli un lūdz informēt par tādu slimību esamību, kuru dēļ var tikt apdraudēta paša aizturētā dzīvība vai kuras var būt bīstamas citām personām, vai kuru dēļ jānodrošina īpaši pasākumi aizturētajam. Aizturētā sūdzības par veselības stāvokli fiksē atsevišķā žurnālā”.

Tādējādi personas iztaujāšanas mērķis pirms ievietošanas īslaicīgās aizturēšanas vietas kamerā ir noskaidrot 1) īpaši bīstamu slimību esamību, 2) lipīgu slimību esamību, 3) tādu slimību esamību, kuru dēļ jānodrošina īpaši pasākumi aizturētajam vai nepieciešama cita iestādes rīcība, piem., neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta izsaukums, īpašu medikamentu nodrošināšana, steidzama pārvietošana uz cietumu slimnīcu, steidzamu epidemioloģisko pasākumu īstenošana, u.tml., bet personas apsekošanas mērķis pirms ievietošanas īslaicīgās aizturēšanas vietas kamerā ir miesas bojājumu fiksācija pierādījumu saglabāšanas nolūkā.

Birojā tiek pievērsta pienācīga uzmanība katras ieviejamās un ievietotās personas veselības stāvoklim. Gadījumos, kad personai nav miesas bojājumu, nav sūdzību par veselības stāvokli vai persona neizpauž savas veselības problēmas, Biroja medicīnas darbiniekam informācijas trūkuma dēļ nav pamata un nav iespējas veikt plašu un detalizētu ierakstu medicīnas žurnālā.

Birojs jau iepriekš bija informējis Tiesībsarga biroju par Birojā ievietoto personu informēšanas kārtību:

- Biroja pārmeklēšanas telpā pie sienas atrodas piestiprināta informācija par aizturēto personu tiesībām latviešu, angļu un krievu valodās, kā arī informācija par normatīvajos aktos noteikto regulējumu. Pie sienas piestiprināts arī izvilkums no Bērnu tiesību aizsardzības likuma.

- Aizturēto personu turēšanas kārtības likuma (turpmāk – APTKL) 3.panta trešā daļa nosaka, ka Aizturēto viņam saprotamā valodā (ja nepieciešams, pieaicinot tulku) pret parakstu iepazīstina ar šajā likumā paredzēto īslaicīgās aizturēšanas vietas iekšējo kārtību un glabāšanai kamerā atļauto priekšmetu sarakstu. Minētā prasība tiek īstenota katras Birojā ieviejamās personas pārmeklēšanas procedūras laikā.

- Latvijas Republikas Satversmes 90.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības. Biroja amatpersonas informē ieviejamās personas gan par normatīvo aktu prasībām, kas ietekmē un regulē šīs personas atrašanos ievietošanas īslaicīgās aizturēšanas vietā, gan arī par viņu tiesībām un pienākumiem.

- Likums “Par policiju” neparedz policijas iestādei veikt tiesību normu oficiālu interpretāciju (izskaidrošanu). Normatīvo aktu (tiesību normu piemērošanas) skaidrošana ir juridiskās palīdzības sastāvdaļa.

- Īslaicīgās aizturēšanas vietas galvenā funkcija un uzdevums ir noteiktā kārtībā pieņemt un turēt aizturētās, apcietinātās, ar brīvības atņemšanu notiesātās personas, ievērojot ne tikai šo personu tiesības, bet arī Kriminālprocesa likumā un citos normatīvajos aktos noteiktos tikšanās un sazināšanās ierobežojumus, izņemot tikšanos ar aizstāvi, bet ārvalstniekam — arī ar savas valsts diplomātiskās vai konsulārās pārstāvniecības pārstāvi.

- Ikvienai īslaicīgās aizturēšanas vietā ievietotajai personai ir tiesības uz juridisko palīdzību, pieaicinot advokātu. Pienākums aizturēto personu informēt par tiesībām sazināties ar advokātu, ar Kriminālprocesa likuma normām (63.pants, 80.panta otrā daļa, 60.² pants) ir uzlikts procesa virzītājam un tiek īstenots aizturēšanas brīdī, sastādot aizturēšanas protokolu. Visām aizturētajām, arestētajām, apcietinātajām un notiesātajām personām šādas tiesības īstenošana Birojā tiek nodrošināta – ir pieejams advokātu saraksts, nodrošināti zvani advokātiem un tiek nodrošinātas tiesības brīvi izvēlēties advokātu savu interešu aizstāvībai un pārstāvībai, tiek nodrošina iespēja bez kavēšanās, iejaukšanās vai cenzūras, ievērojot pilnīgu konfidencialitāti, satikties divatā vai sazināties ar advokātu juridiskās palīdzības saņemšanai.

- Birojā, papildus Biroja pārmeklēšanas telpā pieejamai informācijai un policijas amatpersonu mutvārdu iepazīstināšanai, ir izveidots normatīvo aktu izvilkumu krājums (informācija par īslaicīgās aizturēšanas vietā ievietoto pilngadīgo un nepilngadīgo personu tiesībām, kā arī ierobežojumiem un pienākumiem) izsniegšanai kamerā patstāvīgai izzināšanai.

Tādējādi, Biroja ieskatā, tiek pievērsta pienācīga uzmanība katras ievietotās personas informēšanai par personas tiesībām un pienākumiem, tomēr Biroja amatpersonas nevar ietekmēt ievietotās personas spēju uztvert un izprast saņemto informāciju.

3. Turpināt ĪAB kameru uzlabošanu un pielāgošanu, lai būtu iespējams nodrošinātu Aizturēto personu turēšanas kārtības likuma 4. pantā noteikto prasību ievērošanu arī personām ar kustības traucējumiem.

Pēc Biroja vadības vairākkārtējiem pieprasījumiem (no 2012.gada līdz 2019.gadam) rast iespēju pārveidot vienu Biroja kameru, pielāgojot to personām ar īpašām vajadzībām (personām ratiņkrēslos), 2020.gada decembrī šāda vides pieejamības prasībām atbilstoša kamera tika izveidota, pārbūvējot divvietīgu tipveida kameru par vienvietīgu specializētu kameru.

Saskaņā ar pēdējo trīs gadu statistikas datiem, persona ratiņkrēslā Birojā tiek ievietota vidēji vienu reizi gadā. Biroja ieskatā nav racionāla pamata turpināt citu kameru pārbūvi, tādējādi samazinot Biroja kapacitāti.

Gadījumā, ja Birojā vienlaikus tiks ievietotas vairākas personas ratiņkrēslos, kas ņemot vērā iepriekšējo statistiku ir mazticams, Birojam ir iespēja rīkoties kā līdz šim, kad šādas specializētas kameras nebija – personas ar kustību traucējumiem, ratiņkrēslu un ratiņu lietotāji, bez ievietošanas Birojā nekavējoties tiek konvojēti uz ieslodzījuma vietu vai Olaines cietumu (Latvijas Cietumu slimnīcu), vai arī, lai nodrošinātu brīvu platību manevrēšanai, izmitināti pa vienam divvietīgajās kamerās, kur viņiem tiek sniegts gan Biroja medicīnas darbinieku, gan policijas darbinieku atbalsts.

4. Apsvērt iespēju nodrošināt psihosociālu atbalstu gan amatpersonām, gan ĪAB ievietotajām personām pašnāvības risku mazināšanai.

Personas tiesības uz dzīvību ir noteiktas Satversmes 93.pantā. Tiesības uz dzīvību uzliek valstij pienākumu veikt nopietnus pasākumus dzīvības saglabāšanai.

Birojs vairāku gadu garumā ir veicis pasākumu kompleksu, lai izslēgtu vai samazinātu pašnāvības veicinošos apstākļus, Biroja amatpersonas un darbinieki pieliek maksimālas pūles, lai nepieļautu pašnāvību mēģinājumus un glābtu pašnāvnieku dzīvības. Saskaņā ar Biroja statistiku, laikā no 2019.gada 1.janvāra līdz 2021.gada 30.jūnijam ir bijuši 7 (septiņi) pašnāvību mēģinājumi, tai skaitā tikai 1 (viena) īstenota pašnāvība. Tomēr Biroja amatpersonas nevar garantēt personas dzīvības saglabāšanu.

Mūsdienu medicīnā tiek uzskatīts, ka pašnāvība ir garīgās veselības traucējumu izpausme, kas tiek saistīta ar tādiem psiholoģiskiem faktoriem kā grūtības cīņā ar depresiju, ciešanas vai bailes, vai kādas citas garīgās slimības vai problēmas. Vēršam uzmanību, ka īslaicīgās aizturēšanas vietās ievieto personu garīgo slimību ārstēšana un psihosociālo pasākumu īstenošana nav Valsts policijas kompetencē.

Valsts policijas darbinieki – procesu virzītāji, īslaicīgās aizturēšanas vietu amatpersonas un darbinieki identificē iespējamus pašnāvniekus un veic pastiprinātu uzraudzību. Biroja amatpersonas un darbinieki pastiprināto uzraudzību īsteno, pievēršot papildu uzmanību šīm personām, tai skaitā iespēju robežās sniedz atbalstu nomierinošu sarunu veidā.

Saskaņā ar Biroja statistiku, laikā no 2019.gada 1.janvāra līdz 2021.gada 30.jūnijam Birojā bija ievietotas 134 īpaši agresīvas personas un personas ar konstatētu garīgu saslimšanu, un 66 personas ar tieksmi uz suicīdu, kopumā 199 pastiprināti uzraugāmas personas. Pašnāvību mēģinājumu (izglābto un ārstniecības iestāžu aprūpē nodoto personu) skaits ir 6, jeb 3% no pastiprināti uzraugāmajām personām. No pastiprināti uzraugāmajām personām īstenotu pašnāvību nebija, tādējādi nepieļauto iespējamo pašnāvību mēģinājumu skaits ir 91% no pastiprināti uzraugāmajām personām ar tieksmi uz suicīdu un 97% no visām pastiprināti uzraugāmajām personām. 2021.gadā bija viens īstenots pašnāvības gadījums no to personu loka, kurām netika identificēta agresīva uzvedība, garīga saslimšana vai tieksme uz suicīdu.

Valsts policijā nodarbinātajiem ir iespēja saņemt psihosociālu atbalstu, palīdzību un rehabilitāciju Valsts policijas Personāla pārvaldes Personāla attīstības un plānošanas nodaļas psihologu grupā, Veselības un sporta centra psiholoģiskā atbalsta nodaļā un Veselības un sporta centra nodaļā "Dzintari".

Apmācību par savlaicīgu pašnāvības risku atpazīšanu un to novēršanu organizēšana nav Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes kompetencē, tomēr ņemot vērā Birojā izglābto pašnāvnieku skaitu, jāsecina, ka Biroja personāls praktiskā darba laikā ir guvis atbilstošu pieredzi un kvalifikāciju šajā jomā.

Priekšnieka p.i.

A.Bukēvičs

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU
UN SATUR LAIKA ZĪMOGU